

ΑΓΓΕΛΟΥ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Παρατηρήσεις εις έκδεδομένα Ἀττικά ψηφίσματα (17ο τεύχος)

Στὸ 17ο τεύχος τῶν *Παρατηρήσεων εις έκδεδομένα Ἀττικά ψηφίσματα* ἐπανεξετάζεται ἡ ἐπιγραφή IG II² 45 περὶ τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου.

Στήλη λευκοῦ μαρμάρου πανταχόθεν ἐλλειπῆς πλὴν τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς. EM 6911. Ὁ λίθος εὐρέθῃ στῆν Ἀκρόπολη. Ὑψ. 0,23 μ., πλ. 0,135 μ., πάχ. 0,04–0,045 μ. Ὑψ. γραμμ. 0,007, τῶν στίχων 5-6 0,02-0,025 μ. Ἐκδ. U. Koehler, IG II 5, 17c; IG II² 45.

Τὸ κείμενο τῆς ἐπιγραφῆς (εἰκ. 1) δίδω ἐξ αὐτοψίας.

	- - - - -	
	[-c. 5-]ι Ω ι[- - - - -]	non stoich.
	[-c. 4-]νται η[- - - - -]	
	[. .]ι ὅτι ἄν ἐξ[- - - - -]	
	ν δὲ τὸ ὄφλημ[α- - - - -]	
5	Ἐπὶ Ν[- - - - ἄρχοντος - - - - ἐν]-	
	εγράφ[ησαν - - - - -].	
	οἱ δὲ πράκτορες πα[[- - - - ἐναντί]-	
	ον τῆς βολῆς ἢ αὐτοῖ [- - - - -]	
	κτῆρι κατὰ ταῦτα π[- - - - ἐκτεισά]-	
10	τω τὸ ὄφλημα τῶι κατ[[- - - - -]	
	σιν εἶναι τῶι δημ[οσίωι - - - - -]	
	σαι δὲ τὸς θεσμ[οθέτας - - - - -]	
	[.]την ἕως ἄ[ν - - - - -]	
	Τελέων τ[- - - - -]	
15	- [□] Λ - - - - -]	

App. cr.

Suppl. 4, 7 fin., 12, 13 Koehler, 5 med. et fin. 9 fin. Kirchner; 14 transcripsit Matthaiou II 3 fin.-4 [ἐκτίνει] |ν Kirch., [ἐγγράφει] |ν δὲ τὸ ὄφλημ[α τοῖς πράκτορσι--] Matth. II 5-6 Ν[αυσινίκου ἄρχοντος οἶδε ἐν] |εγράφ[ησαν ὀφείλοντες τῶι δημοσίωι] Kirch., Ν[- ἄρχοντος οἶδε ὀφείλοντες τῶι δημοσίωι ἐν] |εγράφ[ησαν (ἐν

Εὐχαριστῶ τὴν Γεωργία Μαλούχου, διότι ἐδιάβασε τὸ κείμενό μου καὶ μὲ προφύλαξε ἀπὸ ἀβλεπίες καὶ παραλείψεις, καθὼς καὶ τὴν Δήμητρα Μεσσήνη γιὰ τὴν ἐκδοτικὴ τῆς φροντίδα.

ἀκροπόλει] Matth. post Kirch., vide comm. ll 7 παρ[αδιδόντων] Koe., παρ[αλαβόντ- - τὰ ὀνόματα τῶν ὀφειλόντων (τῶι δημοσίῳ)] Matth. ll 8-9 [τῶι παρ]κτῆρι Koe. ll 10 κατ[ηγόρωι] dub. Kirch. ll 10 fin. [πράκτορ]]σιν Kirch., [τῆν δὲ ἔκτει]]σιν Matth. ll 14 τελέων edd. priores.

Σχόλια

3-4 [ἐγγράφει]]ν δὲ τὸ ὄφλημ[α τοῖς πράκτορσι - -] τὴν συμπλήρωση στηρίζει τὸ χωρίον τοῦ [Δημ.] πρὸς *Μακάρι.* (43) 71: ὅτου δ' ἂν καταγνωσθῆ, ἐγγραφόντων οἱ ἄρχοντες, πρὸς οὓς ἂν ἦ ἡ δίκη, τοῖς πράκτορσιν, ὃ τῷ δημοσίῳ γίνεταί· <ὃ δὲ τῆ θεῶ γίνεταί>, τοῖς ταμίαις τῶν τῆς θεοῦ. ἔαν δὲ μὴ ἐγγράφωσιν, αὐτοὶ ὀφειλόντων. Διὰ τῶν ἀναφορικῶν προτάσεων (ὅτου δ' ἂν καταγνωσθῆ καὶ ὃ τῷ δημοσίῳ γίνεταί, καθὼς καὶ διὰ τῆς <ὃ δὲ τῆ θεῶ γίνεταί>), ὑποδηλοῦται τὸ ὄφλημα, πρβλ. Δημ. *κατ' Ἀριστογείτ.* I (25) 71: ἔαν δὲ τις μεγάλ' ἠδικηκῶς ἦ, μίαν θεῖς ἢ δύο καταβολὰς ἐπίτιμος ἔσται. ἔτι τοίνυν τρί' ἔστιν τὰ ὄφλημαθ' ἃ ἐγγέγραπται καὶ ἐφ' οἷς ἐνδέδεικται· πρβλ. ἐπίσης *Ἀνδοκ. περὶ τῶν μυστηρίων* (1) 77: περὶ δὲ τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τοὺς πράκτορας ἢ τοὺς ταμίαις τῆς θεοῦ καὶ τῶν ἄλλων θεῶν ἢ τὸν βασιλέα, [ἢ] εἴ τις μὴ ἐξεγράφη, μέχρι τῆς ἐξεληθούσης βουλῆς ἐφ' ἧς Καλλίας ἦρχεν...

5-6 Ἐπὶ N[- - ἄρχοντος οἶδε ὀφείλοντες τῶι δημοσίῳ ἐν]]εγράφ[ησαν (ἐν ἀκροπόλει)]· πρβλ. [Δημ.] *κατ' Ἀριστογείτ.* (25) 4: οἱ μὲν δικάσοντες ὑμεῖς ἦκετε μᾶλλον ἡμῶν τῶν κατηγορῶν εἰδότες καὶ ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ τοῦτον καὶ ἐγγεγραμμένον ἐν ἀκροπόλει καὶ οὐκ ἐξὸν αὐτῷ λέγειν. Τὴν συμπλήρωση ἐπρότεινα ἀκολουθώντας ἐν μέρει τὸν Kirchner, βλ. ἄνωτ. τὸ κριτικὸ ὑπόμνημα.

Στηριζόμενος στὸ μεγαλύτερο μέγεθος τῶν γραμμάτων τῶν δύο στίχων (5-6) ὁ Kirchner ὑπεστήριξε ὅτι: «versus 5. 6... ad catalogum hominum infra legem subjectum pertinere crediderim.» Ἡ εὐλογία ἐξηγησίς του προσκρούει στὸ ὅτι ὁ κατάλογος τῶν ὀνομάτων δὲν ἀρχίζει ἀμέσως μετὰ τὸν τίτλο (δηλ. στὸν 7ο στίχο)· κατὰ τὴν ἔκδοση τῶν *IG II²*, ὁ κατάλογος θὰ ἀρχίζε ἐννέα στίχους¹ κάτω ἀπὸ τὸν «τίτλο»· παρεμβάλλεται δηλαδή κειμένο τοῦ ψηφίσματος (ἢ νόμου) συνεχόμενο πρὸς τὸ πρὸ τῶν στίχων 5-6. Τὴν νοηματικὴ συνέχεια τοῦ κειμένου πρὸς ἐκεῖνο τῶν στίχων πρὸ τῶν 5-6 καθιστᾶ βέβαιη ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος δὲ στὴν ἀρχὴ τοῦ στίχου (οἱ δὲ πράκτορες)· τὸ ἔχει ἄλλωστε ἤδη σημειώσει ὁ Kirchner: «Legem ipsam versibus 1-4 et 7-15 sqq. contineri (crediderim).»

Ὡστε φαίνεται δύσκολο τὰ ἀναγραφέντα νὰ εἶναι ἡ κεφαλὴς καταλόγου ὀνομάτων ποὺ θὰ ἀρχίζε μερικὸς στίχος (ὀκτώ)² παρακάτω. Παρατηρητέον ὅτι οἱ τίτλοι, ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἀναγράφεται κατάλογος ὀνομάτων, ἀκολουθοῦνται ἀμέσως ἀπὸ αὐτά, πρβλ. *IG II²* 43.78, *IG II³* 1, 1011.31-33. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι στὴν πρώτη ἐπιγραφή τὰ γράμματα τοῦ τίτλου (στίχ. 78) εἶναι διακριτῶς μεγαλύτερα ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ ψηφίσματος, καὶ ἐκεῖνα τοῦ καταλόγου τῶν πόλεων ποὺ ἀκολουθεῖ (στίχ. 79 κέ.) ἀκόμα μεγαλύτερα· στὴν δευτέρη τὰ γράμματα τοῦ τίτλου (στίχ. 31-33) εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ ψηφίσματος καὶ τοῦ καταλόγου (0,007 μ. πρὸς 0,005 μ.).

Μᾶλλον, ἀμέσως πρὸ τοῦ 5ου στίχου ὀρίζετο ὅτι τὸ κείμενο τῶν στίχων 5-6 ἔπρεπε νὰ ἀναγραφῆ σὲ στήλη (ὄχι τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν· σὲ *σανίδα*;) ἐν ἀκροπόλει, ἢ ὁποῖα καὶ θὰ περιεῖχε τὰ ὀνόματα τῶν

1. Ὑπελόγησα 9 στίχους, διότι ὁ Kirchner δὲν εἶχε ἀναγνωρίσει ὅτι ἡ λέξις ΤΕΛΕΩΝ τοῦ 14ου στίχου εἶναι κύριο ὄνομα, ἄρα εἰκάζε ὅτι ὁ κατάλογος τῶν ὀνομάτων τῶν ὀφειλετῶν ἀρχίζε ἀπὸ τὸν 15ο στίχο.

2. Βλ. τὴν ἀμέσως προηγούμενη σημείωση.

ὀφειλετῶν· πρβλ. Δημ. κατ' Ἀριστογείτ. I (25) 70: εἰσὶ τοίνυν ὧν Ἀριστογείτων ὀφείλει τῇ πόλει συνθηκαὶ μὲν οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἐγγράφονται πάντες οἱ ὀφλισκάνοντες, ὄρος δ' ἡ σανὶς ἢ παρὰ τῇ θεῶ κειμένη· ἐπίσης 28: ...ὄς,... κεκλειμένης σου τῆς παρρησίας οὐ κιγκλίσιν οὐδὲ θύραις, ἃ καὶ παρανοίξειεν ἄν τις, ἀλλὰ τοσοῦτοις καὶ τηλικούτοις ὀφλήμασιν, καὶ τούτων παρὰ τῇ θεῶ κειμένων, εἰς τὸ ἐντὸς τούτων βιάζει καὶ προσέρχει πρὸς ταῦτ' ἄφ' ὧν ἀπελαύνουσιν σ' οἱ νόμοι. Διὰ τῆς φράσεως καὶ τούτων παρὰ τῇ θεῶ κειμένων ἐννοεῖται ἡ σανὶς, ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως παρὰ τὸν ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς, ὅπου ἐνεγράφοντο οἱ ὀφείλοντες τῷ δημοσίῳ.

Τὸ κείμενο λοιπὸν τῶν στίχων 5-6 θὰ ἦταν ἡ κεφαλὴς τῆς στήλης (*σανίδος*), στὴν ὁποία θὰ ἀνεγράφοντο οἱ ὀφειλέτες τοῦ δημοσίου.

Ἀκολούθως θεωρῶ πιθανώτερο ὅτι τό, συμφώνως πρὸς τὴν προταθεῖσα μεταγραφή, κύριο ὄνομα Τελῶν,³ δὲν εἶναι τὸ πρῶτο τοῦ καταλόγου τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου. Τὴν πρότασή μου δυσχεραίνει ὅτι ὁ τίτλος τῶν στίχων 5-6 εἶναι χαραγμένος μὲ γράμματα μεγαλύτερου ὕψους, ἐπειδὴ ὅμως ὅσα ἐξέθεσα συνιστοῦν ἰσχυρὸ λόγος, δὲν θεωρῶ ὅτι τὸ μέγεθος τῶν γραμμάτων εἶναι καθοριστικὸ στοιχεῖο.⁴

7 οἱ δὲ πράκτορες· οἱ ἀξιωματοῦχοι αὐτοὶ⁵ μνημονεύονται ὀλίγες φορὲς ἀπὸ τοὺς ρήτορες. Οἱ παλαιότερες μαρτυρίαι βρῖσκονται στὸν λόγο τοῦ Ἀντιφώντος *ὑπὲρ τοῦ χορευτοῦ* (6) 49 καὶ στὸν *περὶ τῶν μυστηρίων* τοῦ Ἀνδοκίδου (1) 77 καὶ 79.

Ἀπὸ τὰ χωρία τῶν ρητόρων συνάγεται ὅτι κατὰ περίπτωσιν λογῆς σώματα ἀρχόντων⁶ ἔδιδαν (ἐνέγραφον) τὰ ὀνόματα τῶν ὀφειλόντων στὸ δημόσιον καὶ τὸ ποσὸν τῆς ὀφειλῆς (ὄφλημα) στοὺς *πράκτορας*. Προκύπτει ἐμμέσως ὅτι πράκτορες ἦσαν ὑπεύθυνοι τῆς ἀναγραφῆς στὴν Ἀκρόπολι τῶν ὀνομάτων τους.⁷

οἱ δὲ πράκτορες παρ[- -]: ἡ συμπλήρωσις παρ[αδιδόντων] τοῦ Koehler ἐνισχύεται ἀπὸ τὸν ἐκ συμπληρώσεως,⁸ –μᾶλλον ἀσφαλούς–, ἐπιρρηματικὸ προσδιορισμὸ [ἐναντί]ον τῆς βολῆς.

Προτείνω ὥστόσο τὴν συμπλήρωσις παρ[αλαβόντ- - τὰ ὀνόματα τῶν ὀφειλόντων (τῷ δημοσίῳ)- -]: δὲν μπορεῖ νὰ εἰπῆ κανεὶς ἐὰν πρέπη νὰ συμπληρωθῇ προστακτικὴ (παρ[αλαβόντων]) ἢ μετοχὴ (παρ[αλαβόντες]), τὴν ὁποία θὰ ἀκολουθοῦσε τὸ ρῆμα τῆς προτάσεως, μὲ ὑποκείμενο τὴν λ. οἱ πράκτορες, κατὰ προστακτικὴν. Γιὰ τὴν προτεινόμενη συμπλήρωσις τοῦ ρηματικοῦ τύπου πρβλ. Ἄρ. Ἀθ. πολ. 48, 1: [εἰσί] δ' ἀποδέκται δέκα κεκληρωμένοι κατὰ φυλάς· οὔτοι δὲ παραλαβόντες τὰ [γρα]μματεῖα, ἀπαλείφουσι τὰ

3. Βλ. καὶ κατωτ. ὑπὸ τὸν στίχ. 14.

4. Καθ' ὅσον ἐστάθη δυνατόν νὰ ἐρευνήσω, δὲν ἐντόπισα ἄλλη περίπτωση, ὅπου τὸ περιεχόμενο σὲ ψήφισμα κείμενο ἀναθέσεως ἢ τιμητικοῦ βάρους ἀναγράφεται μὲ γράμματα μεγαλύτερου μεγέθους, βλ. λ.χ. *IG II³ 1, 298.36-39, 1154.35-37.*

5. Βλ. Πολυδ. 8, 114: τάχα δ' ἂν καὶ πρακτῆρες εἴη ὄνομα ὑπηρεσίας, ἢ πράκτορες, ὡς Δημοσθένης (LVIII 49) 'οὐδεὶς παρέδωκε τοῖς πράκτορσι τὸ ὄνομα.

6. *Αἰσχ. κατὰ Τιμ.* (1) 35: ...κυριεύετῶσαν οἱ πρόεδροι (sc. τῆς ἐκκλησίας) μέχρι πενήτηκοντα δραχμῶν εἰς ἕκαστον ἀδίκημα ἐγγράφειν τοῖς πράκτορσιν.

7. Ἴσως καὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ χρέους· τοῦτο πιθανῶς προκύπτει ἀπὸ τὴν ἐπιγραφή τῶν πωλητῶν *Agora XIX P26.504-511* (εἰδ. 508-510), ὅπως μοῦ ὑπέδειξε ἡ Γεωργία Μαλούχου.

8. Γιὰ τὴν συμπλήρωσις πρβλ. Ἄρ. Ἀθ. πολ. 47, 2: καὶ τὰς οὐσίας τῶν ἐξ Ἀρείου πάγου φευγόντων καὶ τῶν ἄλλ[ων] ἐναντί[ον τῆς β]ουλῆς πωλοῦσιν· ἐπίσης 48,1 καὶ *IG I³ 52.20, IG II² 1631.510.*

καταβαλλόμενα χρήματα έναντίον τ[ῆς βουλῆς] ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, καὶ πάλιν ἀποδιδόασιν τὰ γραμματεῖα τ[ῷ δη]μοσίῳ.⁹

Τὸ ἀκολούθως παρατιθέμενο χωρίον ὑποδεικνύει ὅτι ἡ παράδοσις τῶν ὀνομάτων τῶν ὀφειλόντων ἐγένετο ἀπὸ τρίτους, λογῆς ἄρχοντες, –βλ. ἀνωτ. ὑπὸ τὸν στίχ. 7–, καὶ ἰδιώτες¹⁰ στοὺς πράκτορας· [Δημ.] *κατὰ Θεοκρίνου* (58) 48: οἶμαι δ' αὐτοὺς ἐπιχειρήσειν λέγειν, ὡς οὐδ' εἰσὶν ἐνδείξεις τούτων ὅσοι μὴ ἐν ἀκροπόλει ἐγγεγραμμένοι εἰσὶν, οὐδ' ἐστὶ δίκαιον τούτους ὑπολαμβάνειν ὀφείλειν ὧν οὐδεὶς παρέδωκε τοῖς πράκτορσι τὰ ὀνόματα.

9 [- -]κτῆρι· τὴν συμπλήρωση τοῦ Koehler [πρα.]κτῆρι στηρίζει ὁ παραδιδόμενος ἀπὸ τὸν Πολυδ. (βλ. τὸ χωρίον ὑπὸ τὴν σημ. 5) τύπος πρακτῆρες· τὴν δυσχεραίνει ὁμως ὅτι ἡ λέξις βρῖσκεται στὸν ἐνικὸ ἀριθμὸ καὶ ἐπίσης ὅτι στὸν 7ο στίχο ἐμφανίζεται ὁ τύπος πράκτορες.¹¹

9-10 [ἐκτεῖσά]]τω τὸ ὄφλημα· πρβλ. [Δημ.] *πρὸς Βοιωτὸν* Π (40) 23: πῶς οὖν οἶόν τε τὸν ἐμὸν πατέρα χρήματα λαβεῖν ἐκ τῆς Παμφίλου οὐσίας, ἢ οὐδὲ αὐτὸ τὸ ὄφλημα ἰκανὴ ἐγένετο τῇ πόλει ἐκτεῖσαι; [Δημ.] *κατὰ Νεαίρας* (59) 7: ἡ μὲν γὰρ οὐσία οὐδὲ τριῶν ταλάντων πάνυ τι ἦν, ὥστε δυνηθῆναι ἐκτεῖσαι τοσοῦτον ὄφλημα.

10-11 [τὴν δὲ ἔκτει]]σιν· τὴν σημασία τῆς συμπληρουμένης λέξεως φωτίζει τὸ χωρίον τοῦ Ἀνδοκίδου *περὶ τῶν μυστ.* (1) 73: οἱ μὲν ἀργύριον ὀφείλοντες τῷ δημοσίῳ ... τούτοις ἡ μὲν ἐκτεῖσις ἦν ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας, εἰ δὲ μή, διπλάσιον ὀφείλειν καὶ τὰ κτήματα αὐτῶν πεπραῖσθαι· πρβλ. [Δημ.] *πρὸς Νικόστρατον* (53) 15: ἐκτεῖσας τῷ δημοσίῳ τὸ ὄφλημα.

12 [- -]σαι δὲ τὸς θεσμ[οθέτας]· πρβλ. τὸν μνημονευόμενον νόμο εἰς [Δημ.] *κατὰ Θεοκρίνου* (58) 52: Ἀκούετε τοῦ νόμου, ὧ ἄνδρες δικασταί, ὅτι διαρρήδην λέγει, ἐάν τις τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ μὴ ἐκτεῖσας τὸ ὄφλημα τῇ πόλει ἐξαλειφθῆ, εἶναι κατ' αὐτοῦ τὰς γραφὰς πρὸς τοὺς θεσμοθέτας τοῦ ἀγραφίου, καὶ οὐ κατὰ τοῦ ὀφειλοντος καὶ μὴ ἐγγεγραμμένου, ἀλλ' ἐνδείξιν κελεύει καὶ ἄλλας τιμωρίας κατὰ τούτων εἶναι.¹²

Καὶ στὴν λοιπὴ διαδικασία τὴν σχετιζόμενη πρὸς τοὺς ὀφειλέτας τοῦ δημοσίου ἔχουν συμμετοχὴ οἱ θεσμοθέται, βλ. Ἀνδ. *περὶ τῶν μυστηρίων* (1) 79: τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐξαλεῖψαι τοὺς πράκτορας καὶ τὴν βουλὴν κατὰ τὰ εἰρημένα πανταχόθεν, ὅπου τι ἔστιν ἐν τῷ δημοσίῳ, καὶ εἰ ἀντίγραφόν που ἔστι, παρέχειν τοὺς θεσμοθέτας καὶ τὰς ἄλλας ἀρχάς.

14 Τελέων· τὸ ὄνομα εἶναι σπανιώτατο· πρβλ. τὸν κατάλογο βουλευτῶν τοῦ ἔτους 335/4 π.Χ. *Agora XV* 43.83-84 Τιμοκράτης Τελέωνος (Ἀλιμούσιος). Στὴν δημοσίευση τοῦ Kirchner *IG II* 1700.79 τὸ πατρωνυμικὸ δίδεται ὡς Τελέωνος καὶ στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα ὁ ἐκδότης σημειώνει ὅτι στὸν λίθο ἀναγιγνώσκεται /// /// ΛΕΩ /// ΟΣ καὶ στὸ ἔκτυπο (ΤΕΛΕΩΝΟΣ). Τὸ πατρωνυμικὸ ἐδιορθώθη κατ' ἀρχὰς (*AM*29, 1904, 244-253) εἰς Τελ<έ>ωνος· ἐθεωρήθη δηλαδὴ ὅτι ἐπὶ τοῦ λίθου

9. Βλ. καὶ Ἀρ. Fr. 440 (ed. Rose): ἀποδέκται: ἄρχοντες κληρωτοί, δέκα τὸν ἀριθμὸν κατὰ φυλὴν εἰσιν, οἵτινες παρελάμβανον καὶ ἀπεδέχοντο τὰ γραμματεῖα τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἀποδέκται ἐκαλοῦντο. εἶτα ἐξήταζον τὰ τε ὀφειλόμενα καὶ τὰ ἀποδιδόμενα χρήματα σὺν τῇ βουλῇ καὶ ἐμέριζον εἰς ἅ χρῆ ἀναλίσκειν.

10. [Δημ.] *κατὰ Θεοκρίνου* (58) 14: ἕτερον δὲ τρίτον (sc. νόμον), ὃς ὁμοίως κελεύει κατὰ τε τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ τὰς ἐνδείξεις τὸν βουλούμενον ποιεῖσθαι τῶν πολιτῶν, καὶ ἐάν τις ὀφείλη τῇ Ἀθηνᾶ ἢ τῶν ἄλλων θεῶν ἢ τῶν ἐπωνύμων τω.

11. Τὴν ἐπισημάνση ὀφείλω στὴν Γεωργία Μαλούχου.

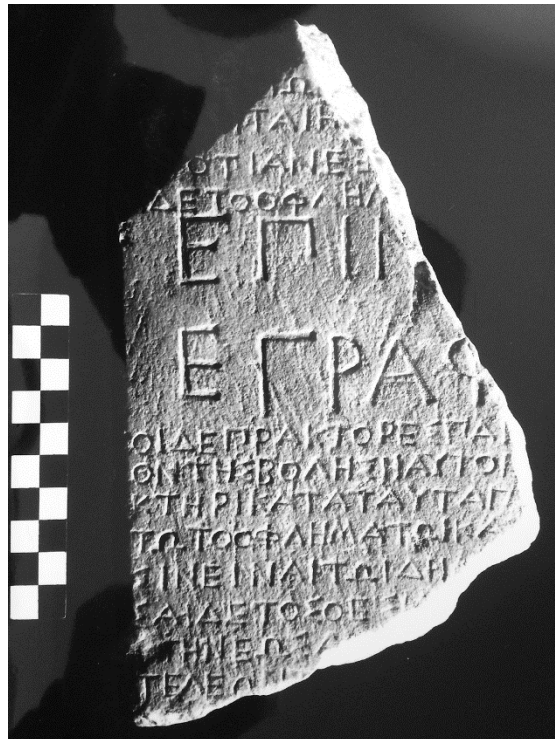
12. Πρβλ. Δημ. *κατὰ Τιμοκρ.* (24) 22: ἐάν δ' οἱ πρυτάνεις μὴ ποιήσωσι κατὰ τὰ γεγραμμένα τὴν ἐκκλησίαν ἢ οἱ πρόεδροι μὴ χρηματίσωσι, ὀφείλειν τῶν μὲν πρυτάνεων ἕκαστον χιλίας δραχμὰς ἱεράς τῇ Ἀθηνᾶ, τῶν δὲ προέδρων ἕκαστος ὀφειλέτω τετταράκοντα δραχμὰς ἱεράς τῇ Ἀθηνᾶ. καὶ ἐνδείξις αὐτῶν ἔστω πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, καθάπερ ἐάν τις ἄρχῃ ὀφείλων τῷ δημοσίῳ.

εἶχε ἀναγραφή ΤΕΛΣΩΝΟΣ (αὐτὴ ἢ ἀνάγνωσις δίδεται στὴν μεγαλογράμματο μεταγραφή· βλ. καὶ τὴν σελ. 251). Κατόπιν στὴν δημοσιεύση τῶν *Agora XV* ἐδιορθώθη εἰς Τελέ<σ>ωνος, θεωρηθέντος ὅτι παρελείφθη τὸ Σ.¹³ Τὴν διόρθωση ἀπέρριψε προσφυῶς ὁ μακαρίτης L. Threatte, *The Grammar of Attic Inscriptions*. I. *Phonology*, Berlin 1980, 400· βλ. καὶ Traill, *PAA* 880310: Τελέων ἢ Τελέσων.

Ἐξήγησα ἤδη (βλ. ἀνωτ. ὑπὸ τοὺς στίχ. 5-6) τοὺς λόγους, γιὰ τοὺς ὁποίους θεωρῶ πιθανώτερον ὅτι τὸ ὄνομα *Τελέων* δὲν εἶναι τοῦ πρώτου κατὰ σειρὰν ἀναγεγραμμένου στὸν κατάλογο τῶν ὀφειλόντων στὸ δημόσιον. Προτείνω ὅτι ἀπὸ τὸ μέσον τοῦ 13ου στίχου θὰ ἄρχιζε τροπολογία καὶ τὸ ὄνομα τοῦ *Τελέωνος* εἶναι τοῦ ἀρχικοῦ εἰσηγητοῦ. Ἡ τροπολογία πιθανῶς θὰ εἶχε τὴν μορφή: [ὁ δεῖνα εἶπε· τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ] | Τελέων· τ[- -]

Ἐὰν ὄντως τὰ πράγματα ἔχουν ἔτσι, συνιστοῦν ἔνδειξη ὅτι ἡ ἐπιγραφή δὲν εἶναι νόμος· πρὸς σύγκρισιν παραθέτω τοὺς σχετικοὺς στίχους τοῦ νόμου τοῦ Χαιρημονίδου *IG II² 140.6-10*: Μειδ[.13.] Ἐλευσίνιος εἶπ[εν· δεδόχθαι τοῖ]]ς νομοθέταις· τὰ [μὲν ἄλλα κατὰ τὸ]]ν Χαιρημονίδο νό[μον τὸν περὶ τῆ]]ς ἀπαρχῆς.

Ἡ χρονολόγησις τῆς ἐπιγραφῆς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν συμπλήρωσις τοῦ ὀνόματος τοῦ ἄρχοντος στὸν 5ο στίχο. Ὁ Koehler ἐπρότεινε Ν[αυσινίκου] (378/7) στηριζόμενος στὸν Δημ. *κατ' Ἄνδρστ.* (22).¹⁴ Δυνατὸν ὥστόσο νὰ συμπληρωθοῦν καὶ τὰ ὀνόματα ἄλλων ἀρχόντων, τῶν Ν[ικοτέλους] (391/0), Ν[ίκωνος] (379/8), Ν[αυσιγένους] (368/7) καὶ Ν[ικοφῆμου] (361/0).

Εἰκ. 1. Ἡ ἐπιγραφή *IG II² 45*. (Φωτ. τοῦ Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου)

13. Σημειωτέον ὅτι τὸ ὄνομα Τελέσων μαρτυρεῖται, βλ. Osborne – Byrne, *LGPN II*, s.v.

14. Στὸ χωρίον ὅμως γίνεται λόγος περὶ *εἰσφορῶν* καὶ ὄχι περὶ δημοσίων ὀφειλῶν.